

REPUBLIKA HRVATSKA
PUČKI PRAVOBRANITELJ
Broj: P.P.R.-18-6-752/16-32
Zagreb, 10. srpnja 2017.

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
Predsjednik Vlade
mr. sc. Andrej Plenković

Trg svetog Marka 2, 10000 Zagreb

MINISTARSTVO PRAVOSUĐA
Ministar
g. Dražen Bošnjaković

Ulica grada Vukovara 49, 10000 Zagreb

Predmet: Mišljenje - Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Ovršnog zakona

Poštovani gospodine predsjedniče Vlade i gospodine ministre,

pučka pravobraniteljica iz godine u godinu zaprima značajan broj pritužbi građana vezanih uz ovrhu te nastoji ukazati na razmjere i važnost problema s kojima se, ponajprije ovršenici, nose u ovršnim postupcima. U tu svrhu, ovrhe već godinama zauzimaju poseban dio naših godišnjih izvješća Hrvatskom saboru te preporukama, kako onima u izvješćima, tako i onima koje dajemo postupajući u pojedinačnim predmetima, nastojimo utjecati i potaknuti nadležna tijela da ostvare potrebne promjene u ovršnom sustavu. To, također, pokušavamo i kroz sudjelovanje u samom postupku donošenja mjerodavnih propisa.

Stoga pozdravljamo činjenicu da je ova tema u aktualnom trenutku konačno dobila veću vidljivost kod nositelja izvršne i zakonodavne vlasti te da se na dnevnom redu u zakonodavnoj proceduri našao Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Ovršnog zakona koji je predložio Klub zastupnika Mosta nezavisnih lista, a na koji je Vlada RH na svojoj 45. sjednici dala pozitivno mišljenje i uputila konstruktivne amandmane. Podržavamo predložene izmjene koje idu u smjeru unaprjeđenja položaja i zaštite ovršenika u ovršnom

postupku, no upozoravamo kako one nisu sveobuhvatne ni dostatne, jer ne obuhvaćaju sve bitne probleme na koje godinama ukazujemo, zbog čega veliki broj građana koji se u začaranom krugu ovrha ne nalaze (samo) svojom krivnjom, neće osjetiti pozitivne učinke njihova donošenja. Zbog toga izražavamo zabrinutost odlukom Vlade RH da se u ovom trenutku zahvat u sustav ovrha zaustavi na ovim izmjenama i dopunama, smatrajući pritom da je njima ispunjena i obveza Vlade RH na upućivanje u zakonodavnu proceduru vlastitog prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Ovršnog zakona, kako je to bilo predviđeno planom normativnih aktivnosti Vlade RH za ovu godinu.

Podsjećamo kako prezaduženost predstavlja jednu od glavnih egzistencijalnih briga naših građana te je ovrha, nažalost, jedna od najčešćih tema koja obilježava njihovu svakodnevnicu, izazivajući pritom empatiju za ovršenike, dok se vjerovnike proziva za bešćutnost, a druge sudionike ovršnog postupka za bogaćenje na tuđoj nesreći. Od legitimnog pravnog instituta o kojem prosječni građanin uglavnom nije niti razmišljao, ovrha se prometnula u kolokvijalni sinonim za apriornu nepravdu, neravnopravnost i nezaštićenost onemoćalih dužnika spram „krupnih“ vjerovnika te sam njezin spomen izaziva osjećaj nesigurnosti i nelagode.

Posljednji službeni podatci govore kako je 29,1% stanovništva u Republici Hrvatskoj u riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti, a njih 54,4% vrlo teško ili teško uspijeva spajati kraj s krajem. Čak i zaposleni su prisiljeni razvijati strategije za preživljavanje kako bi se nosili s izdancima za životne potrebe svojih obitelji. Podatci Financijske agencije pokazuju rast, kako broja blokiranih građana, tako i njihova duga. Od konca travnja 2014. do istog razdoblja ove godine broj blokiranih građana narastao je s 315.907 na 328.872, a njihov dug s 26,41 na 42,19 milijardi kuna. Od tog broja, njih 83,19% je u blokadi duljoj od godine dana te njihov dug čini 95,80% iznosa ukupnog duga. To ukazuje kako se problem prezaduženosti prenosi i raste iz godine u godinu te se odražava na zdravlje građana, njihovu radnu sposobnost, obiteljske i općenito međuljudske odnose te povećava nepovjerenje građana u institucije.

Jasno je kako ovrha ne ostvaruje svrhu za vjerovnike, jer ne primaju ispunjenje svojih tražbina, a dužnicima predstavlja opterećenje koje se svakim danom povećava te ih ostavlja u začaranom krugu i gura ih sve dublje u prezaduženost. Na taj način, ovrhe djeluju kao katalizator za daljnje štetne posljedice koje ne pogađaju samo pojedince, već predstavljaju teret za državu i društvo u cjelini. Stoga, iako je povećanje učinkovitosti naplate potraživanja i zaštita vjerovnika opravdani cilj ovršnog postupka, njegovi se učinci ne smiju gledati izvan društvenog konteksta koji već godinama generira rast problema vezanih uz ovrhe.

Takvo stanje nije i ne smije biti prihvatljivo. Ovrsi je potrebno vratiti njezin smisao, a građane osnažiti te stvoriti uvjete za njihov dostojanstven život u kojem će moći informirano i odgovorno preuzimati i ispunjavati svoje obveze, bez straha za svoju egzistenciju. Obveza je to svih nositelja vlasti, a važno je, ne samo radi postizanja namirenja vjerovnika, već i zbog promjene stava građana prema ovrsi, vraćanja njihova povjerenja u institucije i u vladavinu prava.

Važno je naglasiti kako to nikako ne znači potrebu odašiljanja poruke da se dugovi ne trebaju vraćati. No, s obzirom na ustavno određenje Republike Hrvatske kao socijalne države, činjenica da je prezaduženost postala vitalan društveni problem koji potiče nejednakost te

prelazi pravne i ekonomske okvire, takvo stanje i razmjjer problema stavlja pred nju obvezu da uzme u obzir slučajeve u kojima su građani pod nerazmjernim teret ovrha došli uslijed narušenih ili ugroženih ekonomskih i socijalnih prava, odnosno okolnosti na koje nisu mogli utjecati te da za njih iznađe efikasna i trajna rješenja. Već smo ukazivali kako održavanje ovakvog stanja i nerješavanje problema - kako posljedica, tako i uzroka - dovodi do društva nejednakih mogućnosti te udaljava nositelje vlasti od njihove obveze pobrinuti se da nitko ne ostane po strani.

Nadalje, u kontekstu izmjena Ovršnog zakona i drugih propisa kojima se uređuje provedba ovrhe, nastavljamo ukazivati kako je ovršni postupak opterećen nerazmjernim troškovima koji vrlo često višestruko premašuju iznos osnovnog duga što je od izravnog utjecaja na rast broja (dugotrajnih) blokada, odnosno na nemogućnost građana da ispunjavaju svoje obveze, kako dospjele, tako i one tekuće, odnosno buduće. Ovrsi je potrebno žurno vratiti njezin smisao, a to je naplata nepodmirenog dospjelog duga, na način da se dužniku omogući vraćanje duga uz nužne troškove. Naime, ovršnom postupku nije i ne smije biti svrha bogaćenje sudionika u njegovu provođenju, pri čemu namirenje glavnice, a time i vjerovnika, dolazi tek nakon što se namire troškovi, a dužnik prečesto uopće ne uspijeva doći u tu fazu.

Pridoda li se tome činjenica da se građani ne snalaze u složenim i nepreglednim propisima, ne razumiju pravne institute u postupku ovrhe i ne mogu si priuštiti pravnu pomoć, a sustav besplatne pravne pomoći nije dostatan ni dovoljno funkcionalan, vrlo često je narušena procesna jednakost i ravnopravnost položaja ovrhovoditelja i ovršenika u ovrsi.

Također, neprihvatljivo je što se u provedbi ovrhe na novčanim sredstvima događa da ovršenici ostaju bez nužnih sredstava za život jer im, iako su zakonom izuzeta ili je ovrha na njima ograničena, zaštićena primanja i naknade budu u cijelosti ovršene, budući da propisane radnje koje se poduzimaju u svrhu ostvarivanja zakonom zajamčene zaštite nisu odgovarajuće ni dostatne.

Problematične su i situacije u kojima ovršenici za ovrhu koja je protiv njih pokrenuta, a ponekad i za sam dug, saznaju tek po blokadi svojeg bankovnog računa. U tom smislu je, također, potrebno iznaći zakonska rješenja kojima će se povećati mogućnost naplate duga prije pokretanja ovrhe, a ukoliko ona bude nužna i pokrenuta, ovršenik o njoj mora biti stvarno obaviješten kako bi bio u mogućnosti pravovremeno koristiti svoja procesna prava, ali i podmiriti dug sa što manjim kamatama i troškovima. Ovršni postupak je potrebno prvenstveno prevenirati, a kada se provodi, mora biti jednako učinkovit i pružati jednaku zaštitu svim strankama u postupku.

Kako navedeni problemi nisu predmet Konačnog prijedloga zakona o izmjenama i dopunama Ovršnog zakona koji se trenutno nalazi u zakonodavnoj proceduri, započeti postupak izmjena ovršnog sustava ne smije se zaustaviti njegovim donošenjem, već ga je potrebno bez odgode i žurno nastaviti, prvenstveno sveobuhvatnim i koordiniranim međuresornim pristupom Vlade RH u cilju zaustavljanja daljnje progresije navedenih problema, omogućavanja izlaza onima koji se već nalaze pod nerazmjernim teretom ovrha, a posebice dugotrajnih blokada te uspostavljanja učinkovitog sustava prisilne naplate koji će

ovrsi vratiti njezin pravi smisao i postići pravednu procesnu ravnotežu ovrhovoditelja i ovršenika.

Iako Ovršnim zakonom nije moguće riješiti sve probleme prezaduženih građana na koje ukazujemo, niti je to njegova svrha, ipak je njegova važnost ključna za postupak ovrhe te je zadiranje u sam ovršni sustav nezaobilazno. S obzirom na nužnost daljnjih izmjena te činjenicu da je postojeći Ovršni zakon već doživio prekomjerne izmjene i dopune, neophodno je žurno pristupiti donošenju novog cjelovitog Ovršnog zakona kojim će se obuhvatiti sve potrebne promjene i propisati učinkovita, pravedna i održiva rješenja kojima će se osigurati naplata tražbina vjerovnika uz poštivanje razmjernosti opterećenja koje ona predstavlja za dužnika.

S poštovanjem,

PUČKA PRAVOBRANITELJICA

Lora Vidović

Na znanje:

- Ured predsjednice Republike, Pantovčak 241, 10000 Zagreb